

Oponentský posudek

soutěžní práce

Bc. Davida Hajse, absolventa Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Ústav archivnictví a pomocných věd historických.

V roce 2020 odevzdal D. Hajs soutěžní práci na téma „**Pamětní knihy fary Římov z let 1786–1920**.“ Autor si zvolil téma, vztahující se časově k dlouhému 19. století s přesahy od konce raného novověku až do počátku 20. let 20. století, tematicky pak k regionálním církevním dějinám. Cílem jeho práce byla formální i obsahová analýza systému vedení farních kronik z fondu Farní úřad Římov, uložených ve Státním okresním archivu České Budějovice.

D. Hajs při tom z formálního hlediska hodlal sledovat u každého z celkem osmi farářů, vedoucích kronikářské záznamy, individuální způsob členění kroniky na určité kapitoly či tematické okruhy. Jako součást formální analýzy deklaroval D. Hajs v cílech své studie i popis použitého jazyka a písma. Z hlediska obsahu se D. Hajs zaměřil na komparativní analýzu individuálních zápisů, tedy na naplňování ideální struktury formuláře kronik, ze strany jednotlivých kronikářů. Záměrem D. Hajse tu bylo především hodnocení toho, co jednotliví faráři do kronik zahrnuli i toho, co oproti svým kolegům opomenuli. Za další úkol si D. Hajs stanovil charakteristiku osobnostních rysů autorů kronik, studium jejich názorů na různorodé dobové události a určení potenciálního okruhu čtenářů kronik. Zastřešujícím cílem pak bylo stanovení, do jaké míry představovaly texty jednotlivých římovských farních kronikářů objektivní prameny, či subjektivní ego-dokumenty.

V úvodní části své práce podal D. Hajs velmi stručnou historii farnosti Římov od 17. století a obligátní vnější a vnitřní kritiku sledovaných pramenů – dvou farních pamětních knih z let 1786–1912 a 1912–1920. V rámci vnitřní kritiky si D. Hajs všiml postupné strukturalizace zápisů, které jsou v 19. století členěny do šesti kapitol. Tato struktura umožnila autorovi celkem efektivně realizovat jeho komparační záměry obsahové kritiky. Tato kritika též patří ke kladům zkoumané práce. Ukazuje, jak cenným pramenem jsou farní kroniky pro studium proměn dobových mentalit. D. Hajs také v závěru své práce shrnuje svůj výzkum v otázce určení potenciálního okruhu čtenářů kronik v tezi, že kronikářské zápisy prodělaly posun od úředních záznamů, určených jen pro následující duchovní správce, ke svéráznému literárnímu dílu, určenému zjevně pro poučení širší veřejnosti o rozsáhlém dobovém historickém kontextu. V tomto posunu se též realizuje postupný příklon od strohého úředního záznamu k tzv. ego-dokumentu, tedy k textu s individuálně vyhraněným literárním projevem. Ke kvalitám práce patří i kultivované jazykové podání a relevantní rozsah užití literatury.

Za slabinu práce naopak považují formální analýzu užitého písma. V úvodní části sice autor správně hodnotí písmo latinského textu jako „úhledné humanistické písmo v kurzivní podobě“ (s. 4), ale charakteristiku „latinské humanistické písmo zdobného charakteru“ (str. 9), nepovažují za

dostatečnou. Vhodnější by bylo užít například charakteristiku „dobře čitelná humanistická kurziva“ (viz příloha č. 5). Obdobně nepřesná je i charakteristika „latina, napsaná okrasným a dobře čitelným písmem se zdobenými počátečními písmeny“ (str. 10). U třetího kronikáře charakteristika písma chybí. Tento písař užíval kromě humanistické kurzivy i německou novogotickou kurzivu, jak je patrné z přílohy č. 8. Jedná se o variantu vídeňského kurentu, obdobně, jako u jeho nástupce, čtvrtého kronikáře. Ani zde není charakteristika písma důsledná: „záznamy sepsány ... německy, s uhlazenějším a pečlivějším písmem ...“ (str. 15). U pátého písaře se objevuje další nedůslednost, a sice „novogotický kurent“ (str. 19). D. Hajs měl použít buď českou klasifikaci „německá novogotická kurziva“, nebo dobový název „kurent“, ne však uvedený hybridní název. Ani u dalších písařů – kronikářů nevěnoval D. Hajs jejich písmu patřičnou pozornost, ačkoliv na druhé straně jeho charakteristika „humanistické kurzivní písmo“ (str. 21) poměrně dobře vystihuje písařovo užití humanistické kurzivy, vyznačující se nedůsledným spojováním jednotlivých grafémů pomocí přípojek ve slovech (viz příloha č. 13).

Práce obsahuje obligátní přílohy včetně ukázek rukou jednotlivých písařů a vyobrazení vazeb jednotlivých kronik. Badatelské cíle, které si určil v úvodu práce, D. Hajs v zásadě podle mého názoru naplnil, kromě již zmíněné analýzy písma. **Vzhledem k těmto skutečnostem hodnotím jeho práci jen jako velmi dobrou.**

Štarnov, 1. 4. 2020

Ph.Dr. Bohdan Kaňák, Ph.D.